METODICA PREDĂRII LIMBILOR

CU PRIVIRE LA UNELE PROBLEME ALE PREDĂRII COMPARATIVE A ADJECTIVULUI ÎN ŞCOLILE NOASTRE

DE

OIŢĂ ION

Lucrările tovarăşului Stalin despre problemele de bază ale lingvisticii conţin o mulţime de învăţăminte în ce priveşte înţelegerea şi interpretarea justă a fenomenelor ce se petrec în limbă. Din aceste lucrări ale tovarăşului Stalin despre problemele lingvisticii se pot trage o serie de învăţăminte şi în ceea ce priveşte metodica predării limbilor.

Studiul limbii ruse are o importanţă deosebită pentru ţara noastră, deoarece, cunoscând limba rusă, putem citi în original bogata literatură rusă şi sovietică, literatura cea mai progresistă din lume. În afară de aceasta, noi vom putea nemijlocit să facem cunoştinţă cu bogata experienţă a Uniunii Sovietice care ne este de un real folos în construirea socialismului în ţara noastră. Iată de ce studiul limbii ruse a luat o desvoltare deosebită în ţara noastră.

Studiul oricărei limbi străine trebuie să se sprijine pe cunoaşterea ştiinţifică a limbii materne. În studierea limbii ruse în şcolile noastre, profesorul trebuie să se sprijine pe compararea diferitelor fenomene gramaticale din ambele limbi. În predarea limbii ruse e necesar ca profesorul să scoată în evidenţă fenomene specifice limbii ruse, fenomene gramaticale care nu sunt proprii limbii române. Profesorul trebuie să se sprijine în acelaşi timp pe fenomene care sunt comune ambelor limbi. Pentru aceasta, profesorul trebuie să stăpânească bine limba maternă a elevului şi să cunoască temeinic gramatica limbii materne.

Scopul principal al profesorului este şi trebuie să fie stăpânirea limbii ruse de către elev (înţelegerea şi vorbirea limbii ruse). Oare acest lucru este posibil fără gramatică?

BDD-A10195 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:11 UTC)

I. V. Stalin ne învaţă că « tocmai datorită gramaticii, limba capătă posibilitatea de a îmbrăca gândurile umane în învelişul material al limbii » [1]. Iată de ce profesorul trebue să acorde o atenţie deosebită gramaticii în predarea limbii ruse.

Noi vom încerca să dăm câteva indicaţii asupra felului cum s'ar putea preda adjectivul în şcolile noastre.

În limba rusă, ca şi în limba română, adjectivul este cuvântul care determină un substantiv şi arată însuşirea lui. Încă dela început trebuie să atragem atenţia elevilor asupra locului pe care îl ocupă adjectivul în limba rusă. Adjectivul în limba rusă stă de obicei înaintea substantivului. De exemplu: Сегодня хорошая погода « astăzi este vreme bună »; младший брат вошёл в комнату « fratele mai mic a intrat în cameră ».

În limba română, dimpotrivă, adjectivul în mod obişnuit stă după substantiv. De exempu:

In *oglinda fermecată*
Dintr'o negură s'arată
Ca 'ntr'un *vis frumos* în somn
O *figură minunată*. (EMINESCU, Poezii, E.S.P.L.A., 1952, p. 214.)

Iată de ce elevii noştri spun: Перед школой сад тенистый мааленький în loc de перед школой маленький тенистый сад; перед Советским специалистом молодым широко открыта дорога к свободному труду и творчеству, în loc de перед молодым Советским специалистом широко открыта дорога к свободному труду и творчеству.

Cunoscând aceste greşeli pe care le fac elevii noştri, profesorul le poate înlătura printr'o serie de exerciţii care să formeze deprinderea elevilor în ce priveşte locul adjectivului, atunci când el are rol de atribut în propoziţie şi nu intră în compoziţia unui predicat nominal. De exemplu: — Какой мотор у вас? « Ce fel de motor aveţi dvs.? » —У нас новый мотор. —Какая у вас машина? « Ce fel de maşină aveţi dvs.? » —У нас новая машина. —Какое у вас собрание сегодня? « Ce fel de adunare aveţi astăzi dvs?. » —У нас профсоюзное собрание.

După acest fel de exerciţii, când locul adjectivului este arătat de întrebare, se pot da o serie de substantive la care să se adauge unul din adjectivele cunoscute de elevi. În felul acesta elevii vor vedea că locul obişnuit al adjectivului în limba rusă este tocmai invers faţă de locul obişnuit al adjectivului în limba română, şi, cu ajutorul exerciţiilor de acest fel, ei vor putea înlătura greşelile ce le fac.

În vederea înlăturării acestui tip de greşeli ne putem folosi şi de exerciţiile pe care le vom face cu ocazia predării terminaţiilor adjectivului la singular şi plural, declinării adjectivului ş.a.m.d.

[1] I. Stalin, Marxismul şi problemele lingvisticii, Editura pentru literatură politică 1953. p. 21—22,

BDD-A10195 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:11 UTC)

În limba rusă sunt trei feluri de adjective: calificative, de relaţie (relative) şi posesive. În legătură cu clasificarea adjectivelor se observă la elevii noştri o defecţiune în ceea ce priveşte deosebirea adjectivelor de relaţie de cele calificative. În limba română adjectivele de relaţie sub o formă asemănătoare se întâlnesc rar.

Ca şi în limba română, adjectivele calificative în limba rusă arată însuşiri variabile, care se pot manifesta (la acelaşi obiect sau la obiecte diferite) într'un grad mai mare sau mai mic. De exemplu: сладкий «dulce», красивый «frumos», сильный «puternic», высокий «înalt». De obicei aceste adjective exprimă coloarea (синий «albastru»), mărimea (большой «mare»), gustul (сладкий «dulce»), volumul (толстый «gros») etc.

Cu ocazia explicării adjectivului, profesorul trebuie să facă pe elevi să înţeleagă la început noţiunea de adjectiv calificativ. Înţelegând pe deplin adjectivul calificativ, care există cu caracteristicile asemănătoare şi în limba română, elevul va pricepe mai uşor adjectivele de relaţie.

Adjectivele de relaţie arată raportul în care se găseşte un obiect faţă de altul. În cuvintele деревянный стол «masă de lemn», adjectivul деревянный arată raportul în care se găseşte obiectul дерево «lemn» faţă de obiectul стол «masă», arătând materia din care este făcut obiectul стол.

Adjectivele de relaţie arată diferite raporturi: materia din care este făcut obiectul (железная кровать «pat de fier»), destinaţia obiectului (торговый флот «flotă de comerţ»), caracterul obiectului (заказное письмо «scrisoare recomandată»), timpul (летнее утро «într'o dimineaţă de vară»), locul (здешний климат «climat local») etc.

O deosebire importantă între adjectivele calificative şi de relaţie, pe care se poate sprijini profesorul pentru ca elevul să înţeleagă mai bine noţiunea de adjectiv de relaţie, este că adjectivele de relaţie se traduc în limba română în mod obişnuit cu un substantiv precedat de prepoziţia «de», pe când adjectivele calificative se traduc cu un singur cuvânt. De exemplu:

Adjective calificative:	Adjective de relaţie:
красивый флаг «steag frumos»	книжный магазин «magazin de cărţi»
маленький ребёнок «copil mic»	железная дорога «drum de fier»
плохая погода «vreme rea»	летний день «zi de vară»
старый человек «om bătrân»	весенний день «zi de primăvară».

Este bine să se arate că aceste raporturi se pot exprima şi în limba rusă cu ajutorul cazurilor (cu sau fără prepoziţie). In loc de писчая бумага «hârtie de scris», деревянный стол «masă de lemn» весенний месяц, «lună de primăvară», se poate spune uşor: бумага для письма, стол из дерева, месяц весны. Această deosebire ajută pe elev să priceapă mai uşor raporturile exprimate de adjectivele de relaţie; deosebirea însă nu este esenţială.

BDD-A10195 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:11 UTC)

Elevii vor fi înclinaţi să creadă că adjectivele de relaţie sunt acelea care se traduc în limba română cu ajutorul unui substantiv precedat de prepoziţia «de». Însă adjectivele de relaţie, în unele cazuri, se traduc în limba română cu un singur cuvânt: звонкая согласная «consoană sonoră» живая изгородь «gard viu», торговый флот «flotă comercială», городской совет «sfat orăşenesc» etc.

Iată de ce este necesar ca profesorul să pună accentul pe primul fel de explicaţie. El trebuie să ajute pe elevi, ţinând seama de posibilităţile lor de înţelegere, să priceapă că adjectivele de relaţie exprimă în primul rând raportul în care se găseşte un obiect faţă de altul.

Traducerea obişnuită a adjectivelor de relaţie în limba română trebuie să ajute pe elev să priceapă cu mai multă uşurinţă caracteristica de bază a adjectivelor de relaţie: faptul că ele arată legătura între obiectul determinat şi obiectul dela care s'a format adjectivul relativ. Imposibilitatea traducerii adjectivelor calificative în acest fel arată tocmai absenţa acestui raport specific adjectivelor de relaţie.

Pentru a uşura mai mult priceperea adjectivelor de relaţie, putem să tragem următoarea concluzie: adjectivele de relaţie, exprimând legătura dintre obiectul determinat şi obiectul dela care s'a format adjectivul respectiv, nu pot oferi posibilitatea comparării şi nici formării dela ele a diferitelor forme diminutive. De exemplu: литературный кружок «cerc literar», металлургический завод «fabrică metalurgică» nu pot forma более литературный кружок «cerc mai literar», более металлургический завод «uzină mai metalurgică» şi este de neconceput formarea adjectivelor diminutive.

În limba rusă mai există adjective posesive care arată apartenenţa obiectului determinat altui obiect (persoane): дядин стол «masa unchiului», дядин голос «vocea unchiului» сестрина тетрадь «caietul sorei» etc.

Şi în limba română există adjective posesive. Aceste adjective sunt exprimate în limba română cu ajutorul pronumelor posesive: al meu «мой», al tău «твой», al nostru «наш» etc.

Pentru a se evita confuzii, este bine ca profesorul să atragă dela început atenţia asupra diferenţei în terminologia rusă şi română în această privinţă. După înlăturarea posibilităţii acestei confuzii, profesorul trebuie să ajute pe elev să înţeleagă acest fel de adjectiv posesiv în limba rusă, care nu-şi are corespondentul respectiv în limba română.

În acelaşi timp trebuie să scoatem la iveală şi bogăţia limbii ruse.

Aceste adjective posesive se traduc în limba română cu genitivul substantivului: дядин стол «masa unchiului» сестрина тетрадь «caietul sorei», козье молоко — молоко козы, пастушья песня — песня пастуха. Aceste forme pot fi înlocuite de asemenea în limba rusă prin cazul genetiv. De exemplu: сестрина тетрадь — тетрадь сестры, дядин стол — стол дяди, пастушья песня — песня пастуха.

BDD-A10195 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:11 UTC)

Iată de ce pentru înţelegerea adjectivului posesiv în limba rusă ne putem sprijini pe cazul genitiv atunci când el arată posesia. În felul acesta elevul poate pricepe pe deplin sensul adjectivului posesiv şi faptul că în limba rusă avem două posibilităţi de exprimare: дядин стол — стол дяди atunci când în limba română există una singură.

Trebuie să atragem atenţia elevilor asupra faptului că forma песня пастуха este mai productivă decât forma пастушья песня.

În limba rusă, ca şi în limba română, există gradul comparativ şi gradul superlativ. Spre deosebire de limba română, limba rusă posedă atât pentru gradul comparativ cât şi pentru gradul superlativ, două forme: simplă sau sintetică, perifrastică sau analitică. De exemplu:

сильнее (ей) — mai puternic быстрее (ей) — mai repede красивее (ей) — mai frumos дороже — mai scump моложе — mai tânăr	Comparativul simplu (Простая сравнительная степень)	Gradul comparativ Сравнительная степень
более сильный — mai puternic более красивый — mai frumos более длинный — mai lung более короткий — mai scurt	Comparativul analitic compus Сложная сравнительная степень	
новейший — cel mai nou умнейший — cel mai inteligent вернейший — cel mai credincios высочайший — cel mai înalt тончайший — cel mai subţire	Superlativul simplu (Простая превосходная степень)	Gradul superlativ Превосходная степень
самый быстрый самолёт — cel mai iute avion самая большая река — cel mai mare râu самый красивый завод — cea mai frumoasă uzină	Superlativul perifrastic, compus sau analitic (Сложная превосходная степень)	

În limba rusă, după cum vedem, există două forme de exprimare a gradului comparativ şi superlativ: forma sintetică — красивее (ей), красивейший, сильнее (ей), сильнейший — şi forma analitică — более красивый,

BDD-A10195 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:11 UTC)

самый красивый, более сильный самый сильный. În limba română există numai forma analitică: mai frumos, cel mai frumos; mai puternic, cel mai puternic. Iată dece elevii noştri folosesc foarte des în exprimare formele analitice ale gradelor de comparaţie şi evită în majoritatea cazurilor formele sintetice ale gradelor de comparaţie, forme ce lipsesc în limba română.

Pentru a se evita această greutate a elevilor în întrebuinţarea formelor sintetice ale gradelor de comparaţie, este bine să ţinem seamă de faptul că anumite forme gramaticale comune limbii materne sunt însuşite mai uşor de către elevi. În consecinţă, este necesar să insistăm mai mult, cu ocazia predării gradelor de comparaţie, asupra formelor sintetice ale gradelor de comparaţie în limba rusă, fără să uităm totuşi de faptul că forma analitică este mai productivă în limba rusă contemporană.

Cum se realizează totuşi folosirea de către elevi în vorbire a formelor sintetice ale gradelor de comparaţie? În primul rând trebuie să li se explice şi elevii să priceapă în totul modul de formare a gradelor de comparaţie (formele sintetice). Comparativul simplu (sau sintetic) se formează prin adăugarea la tema adjectivului a următoarelor sufixe: —*ee* (—ей) şi *e*. Cu sufixul-*ee* gradul comparativ se formează în mod obişnuit dela majoritatea adjectivelor care nu au în finalul rădăcinii consoanele с, з, х, к, г, м, д, ст. Când adjectivele au în finalul rădăcinii aceste consoane, se produce alternanţa (чередование) sunetelor respective şi se adaugă sufixul-*e*. De exemplu: узкий «îngust» уже «mai îngust»; дорогой «scump», дороже «mai scump» ş. a. m. d.

În afară de această ilustrare teoretică este necesar la început un număr mare de exerciţii de tehnica formării acestei forme sintetice a gradului comparativ, după ce elevii au priceput destul de bine şi alternanţa sunetelor (чередование звуков).

Apoi se poate trece la formarea şi întrebuinţarea acestor forme sintetice direct în propoziţii. Se poate reveni asupra acestui fapt şi cu ocazia predării cazului genitiv în limba rusă după forma sintetică a gradului comparativ. De exemplu: Советский союз больше Соединённых Штатов Америки в два с половиной раза «Uniunea Sovietică este mai mare decât Statele Unite ale Americii de două ori şi jumătate». Această legătură sintetică se poate exprima şi analitic: Советский Союз больше чем США в два с половиной раза.

În ceea ce priveşte superlativul, în principiu sunt necesare de asemenea aceleaşi procedee pentru ca elevii să ajungă să întrebuinţeze forma sintetică a gradului superlativ, care se formează cu sufixele ейш sau айш (după consoanele şuierătoare).

Iată deci că în limba română vom avea o singură formă a gradelor de comparaţie, pe când în limba rusă vom avea două forme: sintetică şi

BDD-A10195 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:11 UTC)

analitică. Aceste fenomene din ambele limbi scot la iveală bogăţia diferitelor forme de exprimare în limba rusă şi caracterul sintetico-analitic al limbii ruse.

În limba română mai există gradul superlativ absolut, în afară de superlativul relativ. Acest superlativ absolut se formează în general cu ajutorul adverbului «foarte», după care se pune adjectivul la gradul pozitiv. De exemplu: acest copil este foarte inteligent (этот ребёнок очень умный). In acest caz noi nu mai comparăm calitatea diferitelor obiecte şi caracterizăm numai calitatea obiectului la un moment dat, fără niciun fel de comparaţie cu alte obiecte.

În afară de foarte (очень) în această funcţie se pot întrebuinţa cuvintele: tare, straşnic de, grozav de, nemaipomenit de, excesiv de, neobişnuit de, extraordinar de. De exemplu: această carte este extraordinar de interesantă.

În limba rusă asemenea forme, care indică în afară de orice element comparativ calitatea şi se caracterizează cu o nuanţă emotivo-expresivă, au o însemnătate aliativă similară cu formele *preaînţeleptul*, *prealuminatul*, care nu se mai întrebuinţează aproape de loc în limba română.

În ceea ce priveşte acordul adjectivului cu substantivul în diferite poziţii gramaticale, se observă la elevii noştri greşeli de felul acesta: Я знаю великие писатели Советского Союза «Eu îi cunosc pe marii scriitori ai Uniunii Sovietice, în loc de Я знаю великих писателей Советского Союза. Aceste greşeli sunt făcute de elevii noştri sub influenţa gramaticii române. In limba română nu se face deosebirea în declinarea substantivului la acuzativ în funcţie de faptul dacă substantivul este sau nu însufleţit. Desigur că faptul acesta este strâns legat de declinarea substantivului în limba rusă. Aceste greşeli se pot evita printr'o serie de exerciţii în care substantivele însufleţite să fie însoţite de adjective aranjate în aşa fel în propoziţii, încât să fie în cazul acuzativ.

Iată de ce, pentru a obişnui pe elevi cu folosirea terminaţiei adjectivului în asociaţie cu substantivele în cazul acuzativ, este necesar ca elevul să cunoască deja destul de bine particularitatea pe care o prezintă substantivele însufleţite atunci când stau în cazul acuzativ (în limba rusă).

De multe ori elevii noştri folosesc greşit cazul nominativ plural al adjectivelor şi substantivelor pe lângă numeralele cardinale şi în asociaţie cu cuvintele много, мало, немного, несколько, сколько. De exemplu: сколько хорошие студенты в группе «câţi studenţi buni sunt în grupă», în loc de сколько хороших студентов в группе; много интересные книги в библиотеке «multe cărţi interesante sunt în bibliotecă» în loc de много хороших книг в библиотеке; десять смелых герои «10 eroi curajoşi», în loc de десять смелых героев. Aceste greşeli sunt făcute sub influenţa limbii române, unde aceste asociaţii sunt traduse: câţi studenţi buni, multe cărţi interesante, 10 eroi curajoşi.

BDD-A10195 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:11 UTC)

Desigur că aceste deosebiri şi asemănări în ceea ce priveşte adjectivul, fiind cunoscute de profesor, uşurează predarea adjectivului în limba rusă în şcolile noastre.

Şi în cadrul altor categorii gramaticale se pot găsi multe elemente interesante de comparat. Profesorul în predarea limbii ruse, în urma cunoaşterii acestor fenomene şi elemente comparative, este uşurat în ceea ce priveşte predarea limbii ruse în şcolile noastre. Iar elevii pot pricepe mai uşor anumite particularităţi ale limbii ruse şi, în felul acesta, îşi însuşesc în mod conştient limba.

BDD-A10195 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:11 UTC)